

GREEN NEW DEAL vs EKOSOZIALISMOA?

Emilio Santiago eta Hector Tejeroren "¿Qué hacer en caso de incendio?" liburuak sortutako eztabaidarekin jarraitzeko asmoz, ikuspegi ekosozialista batetik egin dakizkiokeen kritikei erreparatuko diegu.

Hasteko, gogora dezagun labur-labur aipatutako liburuaren egileek zein Green New Deal (GND) defendatzen duten. Hitzez hitz, "**Kutsu ekosozialista duen**" GND batez hitz egiten dute, hau da, proposamena "Trantsizio energetiko soil batetik haratago doa, oro har, merkatuaren aurrean gizartearen autodefentsa antolatzea lortuko duen proiektu politikoa planteatzen du, kapitalaren gehiegikeria sozial eta ekologiko izugarrienei eusteko".

Izan ere, "GND horren **eginkizuna** da ainguratze eta laguntza gisa balio izatea, ahal denaren zirkunferentzia zabaltzeko eta askoz anbizio handiagoko aldaketa-programa bati horizonteak irekitzeko: postkapitalismoa behar dugu, demokratikoki planifikatua eta ekologikoki iraunkorra (...)", gizarte postkapitalista baterako trantsiziorako oinarriak ezartzen dituen GND bat aurkezteko saiakera zintzoa da, eta, beraz, oso iradokitzailea izan daiteke pertsonentzat.

Proposamenaren alderdi positiboak ondo argudiatuta daude liburuan, eta, horregatik, hasieran adierazi dugun bezala, gu kritiketan¹ zentratuko gara.

EZ DA BIDEA

1- Gure ustez, ez delako errealista; izan ere, hori lortzeko, hauteskunde-gehiengoak eraikitzeko beharrak eta enpresa handiekin (Endesa, Iberdrola, Acciona ...?) aliantzak egiteko beharrak autolimatutako **instituzio-joko trebearen nagusitasunaren azpian** dagoen bidea proposatzen du, enpresa horiei ez baitakigu ondo nola engainatuko diren postkapitalismorantz joan gaitezen. Honela diote, adibidez:

Beste abantaila bat da ERREFORMISMO BERDEKO proiektu horiek garatu daitezkeela, **lehen etapetan behintzat, TIRABIRA POLITIKO MAILA APAL samarra piztuz**. Joaquín Sempere dionez: "gaur egungo indar sozioekonomikoen korrelazioarekin baieztatzen duen bezala, banka publikorik eta diru-subiranotasunik gabe, trantsizio energetikoa **imajinaezina da herritarren, mugimendu sozial ekologisten eta IRABAZIZKO ENPRESA HANDI ETA TXIKIEN interesak lotzen dituen KLASEARTEKO ALIANTZARIK gabe**".

Argi hitz eginda, eta, jarraitu nahi den ibilbidea hobeto ebaluatu ahal izateko, honako hauek azpimarratu behar dira:

- Eraldaketa hori has lezaken gobernu "aurrerakoiaren" alderdi nagusia, hauteskunde miraririk ezean, ez da aurreikustekoa "kapitalismo berdeaz" harago doan GND batekin konprometituta egongo denik.
- Denok dakigunez, Gobernura iristea ez da inolaz ere boterearen kontrola, eta Syrizen kasuan ondo ikusi zen bezala, adibidez, politika eraldatzaile baterako mugak izugarriak dira.
- Ez dela posible GND bat, alde batetik, "**benetan eraldatzailea izan nahi duena eta trantsizio-prozesu baterantz begiratu nahi duena, energia-ereduaren erabateko deszentralizazioa sustatuz, herritarrek ahaldunduz eta haren koordinazio-elementuak indartuz energia-ekoizpen eta -banaketako korporazio**

---

¹ Egileen aipuak liburutik edo harekin lotutako elkarrizketetatik hartuta daude.

handietatik harago", eta, bestetik, hori lortu nahi duena irabazizko enpresa txiki eta handiekin batera ibiliz, zeinak, adibidez, oligopolio energetikoaren kasuan, bide horretan joan baino beren interesak defendatzeko ahal duten guztia egingo dute hori oztopatzeko.

2- Uste dutelako GNDk **hazkundeari** lotuta jarraituko lukeela hamarkada pare batean. Ez al da egia ezin dugula atzerapen gehiago onartu, ezinezkoa dela larrialdi ekosozialari aurre egitea "inor atzean utzi gabe", larrialdiko balaztak aktibatzen ez baditugu eta hazkunde jasanezinaren bidetik aldentzen hasten ez bagara? Hona hemen zenbait aipamen argigarri:

- **Antonio Turiel (2019)**: "Energia berriztagarriek eman dezaketen potentzial maximoaren estimazio errealista egungo **munduko kontsumo osoaren %30 eta %40** artekoa izango litzateke"; horregatik, "energia berriztagarrietarako trantsizio energetikoak, nahitaez, **hazteari uztea dakar**".
- **J. Riechmann (2019)**: "(...) Alexandria Ocasio-Cortezen Green New Deal, zeinari Emilio Santiago Muíño eta Hector Tejero gehitu baitzaizkio ¿Qué hacer en caso de incendio? liburuarekin, edo Joaquim Sempereren trantsizio energetikoa Prometeoren errautsetan, edo Robert Pollinen "hazkunde berdea" proposamenak, **teknologia altuko "%100 berriztagarri" horren aldaera guztiek** ez dakarte berekin berotegi-efektuko gasen isurien murrizketa bizkorra², eta ez dute ahalbidetzen oraindik dauden erregai fosil gehienak lur azpian uztea".
- **Marga Mediavilla (2019)**: "2060an %100 berriztagarria izango den energia elektrikoa lortzeko, energia asko inbertitu behar da erroten, eguzki-panelen edo beharrezko linea elektrikoen azpiegitura osoan. Horren ondorioz, baliteke zenbait urteren buruan gizateriak **munduan kontsumitzen den energiaren herena energia elektriko berriztagarriko azpiegiturak eraikitzen bideratzea**".
- **Daniel Tanuro (2012)**: "Energia berriztagarrietarako trantsizioaren arrakastak energiaren azken **eskaria erdira murriztea** eskatzen du Europar Batasunean, eta hiru laurdenetara Estatu Batuetan. Eta, gainera, materien eraldaketaren eta garraioaren murrizketa planifikatua egin behar da (gutxiago ekoitzi eta garraiatu)"
- **I. Capellán, C. de Castro (2019)**: "Sistema elektrikoan³ %100 berriztagarrietarako trantsizioaren eskakizun mineralen azterketak (...) beste argudio bat ematen du trantsizio energetikoa **deshazkunde materialeko** egoera batean gerta dadin".
- **Ekologistak Martxan (2019)**: "Sektore anitzeko plana jarri behar da martxan, **kontsumo material eta energetikoa izugarri jaisteko**, herritar guztiek bizitza duina izan dezaten oinarrizko kontsumoak bermatuz. **2030ean**, energia berriztagarriekin sortzen

---

² Ekologistak Martxan taldeak 2019an egindako txosten baten arabera, Espainiako BEG isurketak urtean gutxienez % 5 murriztu beharko lirateke 2030era arte, eta %10 2030 eta 2050 artean, 2050 baino lehen deskarbonizazioa lortzeko. Badakigu harreman zuzena dagoela hazkundearen eta berotegi-efektuko gasen isurien artean. [Nola lortuko da isurketen murrizketa hain garrantzitsua izatea hazkundeari eutsiz, nahiz eta oso "berdea" izan?](#)

³ Azterketa hori "**hazkunde berdearen**" eszenario batean egin da, eta ezaugarri hauek ditu: hazkunde ekonomikoaren jarraipena eta eraginkortasunaren eta birziklatze-tasen hobekuntza nabarmena. Lortutako emaitzak ikaragarriak dira, nahiz eta 2060an mineral guztietarako birziklatze-tasak onartu (oro har,% 85). Metatutako mineral primarioen eskaria, hau da, meatzeetatik ateratzea, energia elektriko berriztagarria sortzeko plantak fabrikatzeko eta instalatzeko, teluro, indio, eztainu, zilar eta galiorako estimatutako erreserbak baino handiagoa izango litzateke; eta litio eta manganesorako % 50etik gorakoa ("energia berriztagarrietarako trantsizioa eta mineralen eskaria". 2019).

denak **gutxienez %45koa** izan beharko luke, eta energia **kontsumoaren murrizketak %40koa** izan beharko luke **1990eko** datuekin alderatuta".

Zehazki trantsizio energetikoari buruz ari garela, uste dugu aipu horietatik atera daitekeen ondorioa honako hau dela: %100eko trantsizio berriztagarria, klima-helburutik eratorritako baldintzak ere kontuan hartuko dituen, hau da, planetaren batez besteko tenperaturaren 1,5 °C-ko igoera ez gainditzea, soilik da egingarria, herrialde "garatuetan, deshazkunde esanguratsuarekin batera badoa. Ez dira, beraz, lehenengo berriztagarriak eta gero deshazkundera, baizik eta, gure herrialdeetan, "ez dago %100 berriztagarririk deshazkunderik gabe"!

3- Izan ere, egiten duten proposamenean, "Estrategia dual" batean kokatu arren, estrategia instituzionalaren nagusitasuna antzematen da, eta horrek, gure ustez, **eragin negatiboa izan dezake ezinbesteko gizarte-mugimendu aurkaratzailearen edo alternatiboaren indartzean:**

- Nola laguntzen da mugimendu aurkaratzaile bat indartzen, ematen diren urratsek aurrera egin nahi den ekosozialismo feministaren bidetik joan beharrean kontrako norabidean badoaz? Adibidez, oligopolio energetikoaren nazionalizazio-sozializazioa planteatu beharrean, harekin aliantzak bilatzen dira, eta, beraz, COP25ean egin den antzera; izan ere, gailur horretako babesleeta bat oligopolioiko enpresak izan dira, eta modu horretan, arazoaren parte gisa agertu beharrean, konponbidearen agente garrantzitsu moduan azaldu dira.
- Estrategia horrek "gerria politiko handia beharko du, eta kontraesanak onartzeko gaitasuna". Estrategia horretan, "**kontraesanaren funanbulismoa**, grabitate-zentroa" izango da, eta aitortzen da "artisautza hori batzuetan oso mingotsa" izango dela. Egoera horretan, gizarteari mezuak bidaltzean, mugimendu aurkaratzaile hori erabat desorientatzeko arrisku handia dago, **lagatzeak** (Chamartín operazioa ...) **edo programari uko egiteko orduan**⁴ zeharkatu behar diren lerro gorriak argi ez badaude edo kontzesio horiek azaltzeko orduan garaipen gisa aurkezteko tentazioan erortzen badira (Elkarrekin Podemosekin gertatu berri da, Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuen babesa azaldu dutenean). Uneak eskatzen duen ausardia azpimarratu beharrean, zuhurtzia eskatzen dute.
- Uneak eskatzen duen **ausardia** azpimarratu beharrean, **zuhurtzia** eskatzen dute. Ausardia EGIA esateko, bizi garen garaiak planteatzen digun erronkaren parean dagoen diskurtsoa zabaltzeko eta, adibidez, hasierako Podemoseko diskurtsoaren ildotik, anbiguotasunik gabe larrialdiaren benetako erantzuleak seinalatzeko (hark asmatu ahal izan zuen bankuak eta kasta seinalatzen) eta arazoaren eta konponbidearen errora doan programa bat aurkezteko. Horretatik urrun dagoela dirudien arren "Sen ona"⁵ hainbeste hitz egiten da, baina uste dugu batzuetan pentsatzen duguna baino dinamikoagoa eta definitzeko zailagoa dela. Klimaren aldeko munduko grebaren manifestuak adierazten zuen bezala: "*Garai hauetan, ezinbestekoa da EGIA esatea, harekin konprometitzea eta ekitea*".

---

⁴ "Alderdietan eta hedabideetan dagoen jendearentzat (...) deshazkundera (...) epe labur eta ertainean politikoki eta ziurrenik materialki planteatu ezin den gauza da" (H. Tejero, 2019).

⁵ "Sen on" horrek ez al du ahalbidetzen Espainiako Estatuan nazionalizazioez hitz egitea, eta bai, ordea, Britainia Handian? Corbynek hauteskundeetarako hartu zuen neurri izarra (ez azken horientzat bakarrik), inolako zalantzarik gabe, trenbideak, ura, energia industria edo posta bezalako zerbitzuak nazionalizatzeko promesa izan zen. Horietako asko Margaret Thatcherrek pribatizatu zituen 80ko hamarkadan.

- Instituzioek gizarte-mugimenduekin duten osagarritasunari buruz hitz egiten dutenean, haien itzulpena normalean ez da gizarte-mugimendu aurkaratzailearen terminoetan egiten, baizik eta Gobernuaren agenda erreformistaren ordeko mugimendu baten terminoetan; kasu honetan, GNDren⁶ agendaren mesederako (Euskal Herrian bizi berri dugu, Elkarrekin Podemosek urtarrilaren 30eko grebaren aurkako posizionamenduarekin).
- Lan instituzionalari emandako nagusitasunak, normalean, "buru onenak" instituzioetara bideratzea eragiten du, horrela mugimendu sozialak hustuz.

4- Izan ere, M. Casal Lodeirok (2019) dioen bezala: "(...) gure gizartean elektrifikazio masiboaren aldeko lasterketa honen inplikazioak (mundu osora estrapolagarria ote?), "Energia berriztagarriak" deiturikoek elikatuta, egileek oinpuntetatik pasatzen duten zerbaiti bide eman diezaioke: Carlos de Castrok "herrialde pobretuen **kolonizazio berriztagarria**" deitzen dio, (beste batzuek "kolonialismo berdea" deitzen diotenari, hain zuzen).

BESTELAKO BIDEA DAGO

Gero eta adostasun zientifiko handiagoa dago adierazteko 10 bat urteko epean gure etorkizunaren zati handi bat argituko dela adierazterakoan (...). Asko da jokoan duguna, eta, adierazpen erretorikoez harago, azkar eta erabakitasunez jokatzeko garaia da:

1- Gure ustez, larrialdi ekosozial horri modu eraginkorrean aurre egiteko gakoa da **gizarte-mugimendu aurkaratzailea eraikitzea**, Yayo Herreroren hitzetan: "Zaintzaren, balaztaren, arretaren, eustearen, elkarrizketaren, desobedientziaren, banaketaren eta justiziaren inguruko mugimendu bat", egileek defendatzen duten moduan estrategia instituzionalari lehentasuna ematea:

- Alegatu ahal izango da "porrot historiko handiaren" ondoren (egileek arrazoi osoz aipatzen dutena) oso urrun gaudela horrelako mugimendua izatetik, baina, aurreko atalean azaldu dugun bezala, planteatzen duten GNDren estrategia ez zaigu errealista iruditzen lortu nahi diren helburuetarako. Horregatik, baliagarriagoa eta emankorragoa iruditzen zaigu gure ahaleginak (betiere kontuan hartuta Estatuak hurrengo hamarkadetako trantsizioan izango duen funtsezko eginkizuna) honetan zentratzea: gizarte-mugimendu aurkaratzaile hori sustatzen, antolatzen, artikulatzen ...
- Erronka oso zaila da, eta badakigu denbora gure kontra doala. Baina badakigu, halaber, aldaketak ez direla modu **linealean** gertatzen, eta are gutxiago krisi sistemikoko uneetan, horiek ere aukera-uneak baitira. Badakigu, hau bezalako uneetan, sistemak bere erreproduktzioerako ageriko zailtasunak dituztenean, gertaera txikiak (Greta Thunberg, adibidez) aurreikusitako ondorioak izan ditzaketela.
- Eta badakigu, halaber, kontra-hegemonikoko mugimendu handi horren eraikuntzan aurrera egiteko gakoa dela gure gizartean dagoeneko aktibo dauden mugimendu horien guztien arteko elkarguneak bilatzea, hala nola mugimendu feministaren, pentsiodunen mugimenduaren edo migratzaileekiko harreraren eta elkartasunaren,

---

⁶ Nola uztartzen da, adibidez, PSOErekin koalizio gobernu batean gutxiengoan egotea, benetan inpugnatzailea den mugimendu bat kalean bultzatzearekin? Gobernu horretan ontzat onartuko dena, gero kalean inpugnatuko da?

sindikatuena eta justizia sozialaren aldeko borroken edo justizia klimatikoaren aldeko azken mugimenduaren artekoak. Eta indarrak batzeko, elkar kutsatzeko eta diskurtsoak eta agendak partekatze bide horretan, topaketarako eta mestizajerako bide horretan, urtarrilaren 30eko greba orokorrak mugarri ukazina ekarri du. Izan ere, Euskal Herriko Eskubide Sozialen Gutunak egindako deialdi beretik, lotura eta konplizitate horiek egitarauan eta antolaketan (170 bat greba-batzorde, oso osaera desberdineko herri eta auzoetan) ehuntzearen alde egin zuen, bai eta horien garapenean ere, adibidez, manifestazioen itxiera-mitinetan protagonista izan ziren eragile sozialak aniztasunean egiaztatuta ahal izan genuen bezala.

2- Eta gizarte-mugimendu aurkaratzaile horrek Euskal Herriko administrazioei eskatu behar die, "edozeinek gobernatuta", benetako "**talka-plana**" abian jar dezatela, larrialdi ekosozialari eraginkortasunez aurre egiteko gai izango dena, eta ez, orain arte egin duten bezala, modu erretorikoan aitortu. Plan hori ahalik eta modu parte-hartzaileenean egin eta onartu beharko litzateke, eta, gure ustez, planak lau begiradetan oinarritu beharko litzateke, gutxienez, (Genero-ekitatearen morea, iraunkortasunaren berdea, justizia sozialaren gorria eta herritarren ahalduntzearen beltza). Bertan oinarritzen da aldarrikatzen dugun ekosozialismo feminista, eta horren emaitza izan daiteke, adibidez, Gune Ekosozialistak 30eko greba orokorraren aurrean kaleratutako adierazpenean proposatzen ziren oinarritzko zazpi ardatzak.

Irrealak dela esango da, ez dela posible. Baina uste dugu guztiz beharrezkoa dela, eta saiatzera behartuta gaudela. Eta are gehiago Euskal Herrian, non, berriki Greba Orokorrean ikusi dugun bezala, beste leku batzuetan baino aldekoagoa den errealitate batetik abiatzen baikara (gogoan izan daukagun sindikalismo mota, mugimendu feminista eta Durangoko jardunaldi berriak, pentsiodunen mugimendua ...), gizarte-mugimendu inpugnatzaile hori eraikitzen saiatzeko.

JOSE y RITXI (2020-02-03)